

రాజ్యలక్ష్మీ విలాసము

ఇయ్యది

గోదావరీమండల, కవిలేశ్వరపుర నివాసియగు

కొవ్వడి శేషవేంకటకాశీపతి

ఋరచితము

మొదటికూర్పు 500.

S/no 338
Access 6334

శ్రీవిద్యానిలయముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రితపబడినది.

రాజమహేంద్రవరము.

1918.

కాపీరైటు రిసర్వర్డు.]

[వెల రు. 0—4—0.]

౨

రాజ్యలక్ష్మీ విలాసము

ఇయ్యది

గోదావరీమండల, కపిలేశ్వరపుర నివాసియును

క్రొవ్విడి శేషచేంకటకాశీపతి

రచితము

మొదటికూర్పు 500

శ్రీవిద్యానిలయముద్రాక్షరశాలయంను

ముద్రింపఁబడినది

రాజమహేంద్రవరము.

1918.

—పోషక ప్రశంస.—

సీ. అఖిలవిద్యాపోష • కాద్యతి ఘనుఁ డైన,

భోజుని నెవ్వండు • పోలినాఁడొ

భూతదయాసక్తిఁ • బూరుషోత్తముఁ డైన,

బుద్ధుని నెవ్వండు • పోలినాఁడొ

సత్యనిత్యవ్రతా • సక్తి హరిశ్చంద్ర,

భూపతి నెవ్వండు • పోలినాఁడొ

పరసతీవిముఖ స • ద్భావన శ్రీరామ,

మూర్తిని నెవ్వండు • పోలినాఁడొ.

తే. గీ. భక్తిఁ బ్రహ్లాదు వితిరణా • సక్తిఁ గర్ణుఁ

బోలె నెవ్వండు మనయాంధ్ర • భూమిని నిపు

డట్టి శ్రీరావు సూర్యరా • యాఖ్యనృపతి

పెంచె నీకృతి ముద్రింప • భృతి నొసంగి.

కొ॥ శే॥ వే॥ కాశీపతి.

ఓహ.

శ్రీరస్తు

అంకితము

ఏయోషారత్నములు పాతివ్రత్యమునే భూషణముగా
ధరియింతురో, ఏకాంతాతిలకములు సంఘసంస్కారసత్ప్రయ
త్నమునఁ బురుషులకుఁ గుడిభుజములవలె సాహాయ్యపడుదురో,
అట్టినారీమతల్లులఁ దల్లులఁ గా నెంచి యీకృతిని మనఃపూర్వ
కముగ వారికే సమర్పించితిని. విదుషీమణులైన పతివ్రతలఁ
బ్రసాదించి మ మ్మద్ధరింపవలె నని భారతమాత కంజలి
యొవర్చుచున్నాడను.

గృంథకర్త,

కొన్నిడి శేషవేంకటకాశీపతి.

పీఠిక

సీత, సావిత్రి, అననూయ, లోపాముద్ర, చంద్ర
 మతి, చంద్రవదన, సుమతి, సురభి, సుముఖ, పుష్పవేణి,
 అరుంధతి, దేవహూతి, ప్రియంవద, మొదలైన నారీమణులను
 పమానపాతివ్రత్యప్రభావమున నార్యావర్తము నలంకరించిరి.
 గార్గిమైత్రేయులు దార్శనికజ్ఞానమున, ఆత్రేయి శిక్షాపటుత్వ
 మున, భారతీదేవి సమగ్రవిద్యాప్రపూర్తిని, లీలావతి గణిత
 శాస్త్రునైపుణ్యమున, వైజయంతి సాంఖ్యోత్కర్షతను, మదా
 లస అపరిమితస్వామిభక్తిని, మీరాబాయి హరినామసంకీర్తన
 మునను, మొల్లమతరిగొండ వేంకమాంబలు భక్తిరసప్రపూరిత
 కవితావిరచనమునను, బ్రసిద్ధిని బడసి నారీలోకమునకుఁ దలు
 గనియశముఁ గలుగఁజేసిరి. అహల్యాబాయి రాశీసంయుక్తులు
 ధ్యాత్రీయును బ్రదర్శించిరి. అట్టియుత్తమాంగన లకు దై
 సంఘము తహతహలాడుచున్న సమయంబున భారతమాత్య
 గర్భమున మన ఆంధ్రదేశమున పీఠికాపుర సంస్థానమున
 “కాతేరు” అను పల్లెయందు హిందూదేశము యంత్రనిర్మాణ
 మునను, ఐకమత్యమునను, ఇతరరాజ్యవిషయములను నన్య
 దేశీయుల కెప్పుడైనఁ దీసిపోయినఁ లోపచ్చును గాని పాతి
 వ్రత్యవిషయమున నెప్పటికిం దీసిపోవక పెక్కువాసులు
 విందుట కిట్లవతరించెనో యనునట్లుగాఁ బ్రార్థించి,

నర్వబంధువులు పరిత్యజించినను, గురుస్వాములు బహిష్కరించినను, ఎందఁ తెన్నివిధముల దూషించినను దేవ్విషించినను బతి తోడిదే లోక మని భర్తకుఁ బెట్టనికోట యై గుణమునకుఁ దగినరూపము రూపమునకుఁ దగినయోరిమి యోరిమికిఁ దగిన పట్టుదల పట్టుదలకుఁ దగినవిశ్వాసము విశ్వాసమునకుఁ దగిన భక్తినిఁ గలిగి యద్వితీయసాంఘికమహాయుద్ధమున జయభేరిని వేయించి మరకన్నులయెదుట ననాయాసముగా నీశ్వరసాన్నిధ్యముం జేరినమనరాజ్యలక్ష్మీమృత్యువితక్రిహారిత్రము మన కవశ్యస్మరణీయము. తిచ్చోశ్రీమంతు గాలక్షేపం బాసరింప నుపక్రమింపుచుంటిం గావున దయాపూరితచేతిస్కు లై యాలకించి యానందము నొసరింపం బ్రార్థించి వందనము లొసరింపుచున్నాఁడను.

సి ధీయఁడు,

క్రొవ్విడి శేషవేంకటకాశీసతి.

—

ప్రార్థనా ది క ము.

సీ. హరికథల్ వినుటయం ♦ దాసక్రి గల్గిన,
శోతలారా! నాదు ♦ భాతలారా!

పేదసాదులపాలి ♦ పెన్నిధానము తెన,
దాతలారా! దేవ ♦ దూతలారా!

సత్యమే జయమంచు ♦ జాటించుధర్మని,
రేతలారా! నవ ♦ తాతలారా!

బ్రహ్మభేద్యం బైన బరవస్తుతత్వవి
జ్ఞాతలగా! కాను ♦ జేతలారా!

తే. గీ. నీతిపరులారా! వరయశో ♦ పేతులారా!
భ్యాతిఁ గనినట్టి యానాతి ♦ పూతచరిత
మీతతిని దెల్పనలె నన్న ♦ నూతనోత్సు
కతను నున్నాడ వివరయ్య ♦ కరుణతోడ.

ఉ. వింటి రనేకనత్కథల ♦ వీనుల కెంతయు విందొవర్పఁగాఁ
గంటి రనేకదాసులఁ బ్రీ ♦ కాళశరీరులఁ గీర్తిధారులఁ
గంటికి నైనదార్థ్యముగఁ ♦ గానఁగ రానటువంటివాడ నే
వెంటను దృష్టి సేయుచును ♦ వీనులఁజొన్ని నవీన మా కథన్.

ఉ. దుండగు లెవ్వ రైన ననుఁదూలఁగనాడెద రంచు నూర కే
నుండుదు నొక్కో? పూజ్యులగు ♦ ణోన్నతి వర్ణనసేయ
కుండఁగాఁ

బండితు లైనవారు గనిఁబాగు సెబా సని యాదరించుచో
దుండగు లాదువాక్యము లఁఫోగతిఁ జెందక నిల్వ నేర్పునే.

తే. గీ. కలముఁ బట్టినవారికిఁ ♦ గలుగుఁ దప్ప
 కవితఁ జెప్పెడువారికిఁ ♦ గలుగుఁ దప్ప
 టూరకుండినవారల ♦ కుండఁజోవు
 తెలియఁ జేసినఁ దప్పల ♦ దిద్దికొనెద.

. ఆంధ్రమాతృస్తవము.

హిందూస్థానీకాఫీ—చతురశ్రగతి.

ప॥ మమ్ము గన్నతల్లి, మా, ఆంధ్రమాతా!

మా కీయఁగదవమ్మ! మంచిచేయుఁతి!

అ॥ ప॥ సమ్మితి మమ్మ నీపాదయుగమ్ము

సమ్మద మొదవఁగా ననయమ్ము॥ మ॥

చ. అమ్మ! మాఱుషు లుండు ♦ నాశ్రమమ్ము లేవి?

అమ్మ! మాప్రాబలు లన్నియు నేవి? |మ॥

అమ్మ! మాగ్రంథరా ♦ జమ్ము లేమాయె?

అమ్మ! మారత్న శ్రీ ♦ వమ్ము లేమాయె? |మ॥

అమ్మ! యవతీవినా ♦ హమ్ము లేమాయె?

అమ్మ! మామతబోధ ♦ లన్ని యేమాయె? |మ॥

అమ్మ! నాకావ్యవ ♦ హార మేమాయె?

అమ్మ! మావిలుపిద్య ♦ యకట యేమాయె? |మ॥

౧

౨

౩

౪

శ్రీరస్తు.

నా జగలక్షీ విలాసము

కథాపారంభము

క. శ్రీ శైలజ శారద నై

జేకులవరవడువడు * జిహ్వగ్రలస

దేశంబుల నేపేమా

వేశంబున నుండి రట్టి * పేమ భంతున్.

శా. పాతివ్రత్య మనంగ నట్టిదనుచుం * బ్రహ్మముంజేయ నీ.
రీతిన్ వచ్చినరాజ్యలక్ష్మీయనంగన్ భార్యతి నమార్జించి నం
ప్రీతిం బచ్చనిమాము చెప్పలరగా * వేంచేసి దేవాంగనా.
నాశ్రయంబుం బరితుష్టి జేయుమృదు వా * భాషల్
మముం గావుతల్.

తా. కందుకూరి శ్రీరాజ్యలక్ష్మమనుషున సాధ్వీచరితము

విందు నేయు గద వీసుల కెంతయు * వివర వివర

ననయము

సీ. బహుపుణ్యభూమినా • భగవంతుఁ డిడ్డన
 నదులొక్కో యనుజీవ • నదులచేత
 సహజోన్నతికి ముఖ్య • సాక్ష్య మౌ కడునున్న
 తము లైనకులపర్వ • తములచేత
 విమలవిశండవా • గ్విశతి ఖండింప శ
 స్త్రుము లైనవేదశా • స్త్రుములచేత
 పల్లవపుష్పప్రభా • భానురుంబు లై
 రాజిల్లు ఫలవృక్ష • రాజిచేత

తే. గీ. శిల్పకళనెల్లఁ దమయందు • నిల్చికొనిన
 దివ్యచేవాలయంబుల • దీ ప్తిచేత
 భాసిలుచు నార్యసన్మాని • వాస మైన
 హిందుదేశము నెన్నంగ • నెవరివశము.

వ. అందుఁ బ్రసిద్ధపరిశుద్ధోదకప్రపూరంబు లగుకాసా
 రంబులను వచ్చివైహార్యరత్నప్రదస్తోత్రపాత్రంబు లైన దివ్య
 క్షేత్రములను సకలసస్యసంభరితంబు లై యనన్యోపమంబు
 లైనమాన్యంబులను ద్రుమలతాఫలభరితంబు లై వివిధవిహం
 గవిరామంబు లైనయారామంబులను మహావృక్షసంకీర్ణంబు లై
 శరభశార్దూలానేకమృగశరణ్యంబు లయినయరణ్యంబులనుయా
 త్రికజనదురితలతాలవిత్రంబు లయినతిరుమల, కోటిఫలి, కాళ
 హస్తి, దక్షారామము మొదలయినఁ బుణ్యక్షేత్రంబులా
 గలిగి యత్యంతరమణీయం బైనది యాంధ్రదేశంబుగదా?

కమాచిరాగము—ఆదితాళము

ప. సన్నుతింపఁ గాఁ దరమా సకలవైభవోపేసన్

ఆంధ్రమాతన్ | స॥

అ. ప. నన్నయతిక్కనపోతరాజుపె • ద్దన్నలఁగన్నది యశ

ముం గొన్నది | స॥

౧. వన్నెఁ గన్నగోదావరీకృష్ణావంశధారాచిత్రావతిమొదతా

నెన్నఁ దగినజీవనదులచే మన కన్నము నిడి మను మననది

కనినది | స॥

తన్నుఁగన్నత్యాగరాజగాయకఁ దత్వశాస్త్రసంపేదియైనవీ

మన్నును దూము సృసింహదాసునిన్ మాన్యచరిత్రుల

మనకైఁ గన్నది | స॥ ౨

ఉల్ల మలరఁ జేయుకవితఁ జెప్పి మొల్లమ తరిగొండ

వేంకమాంబలవల్ల నాంధ్రబాలికామణులకు నెల్లవిద్య

వాగ్భూషణ మనియెను | స॥ ౩

కృష్ణదేవరాయాదిభూపతులఁ గేవలవిద్యాపరిభూషితులన్

విష్ణునంశమున మన కైఁ గన్నది వేదశాస్త్రసంరక్షుల

దక్షుల | స॥ ౪

వ. ఏతదాంధ్రమహీమండలమండనాయమానం బై

చ. ధనమున ధాన్యరాసులను • దానమహత్తరకళాసమృద్ధులన్

ఘనతనుజెంది యాంధ్రులకుఁగల్పకమట్లుల దోడునీడ యై

జనసుతిఁ గాంచి కీర్తి సువి • శాలత దిక్కల నావరించి వృ

ద్దిలిఁ గనుచున్న రాజ్యముఁ • తెల్పు బితాపురరాజ్యమేతగున్.

తే. గీ. ఆంధ్రలక్ష్మీగళస్థిత • హరదీప్త
మైనయాణిమంత్యంబులే • యన్నియూళ్ళు
రావువారివి యని వేరె • వ్రాయవలెన?
చెప్పకయె చెప్పు నవి గొప్ప • సిరిని గలిగి.

తొ. ఈరాజుల యేలుబడికి లో నై యింపుమీరుఁగాతేరు
శ్రీరాణ్మందిరవరసమీపమునఁ • జిత్ర మైనబల్లెటూరు.
నీ పతనమాచ్ఛాద • భాసితగేహముల్
మానివాసంబుల • మాడ్కిఁ గ్రాల
క్షీరసంతప్తాన్ని జెలరేగునాపాగల్
హోమధూమంబుల • హోయలు దెలుపఁ
బనిహమారుకొలందిఁ • బాడెడుపాటలు
వేదఘోషలఁబోలె మోద మొనఁగఁ
బరిసరంబుల మేయు • వరగోససూహమ్ము
లౌకమధేనువు • లటుల మెఱయ

తే. గీ. వృక్షములనెక్కి యాడెడు • పిన్నవారిఁడు
మూనిఁమారులీలల • ముద్దుగొలుపఁ
దేరిచూడఁగ మునిపల్లె • తీరుఁ గేరి
తేజరిల్లుచునుండుఁ గా • తే రయారె!

తొ. పాతియున్నఁ జిత్రాంగిరాయి యిప్పటికినిజెదరకయుండె
భ్యాతిఁ గన్న సారంగధరునినిజ • కథకుఁ జిహ్న మను

తొ. అచటి తరువితతి నేత్రానందం • బై రహిమీటునుఁ
గనఁగఁ

సచరాచరకర్త సృష్టిచిత్రముఁ • జాటుచుండె నో
యనఁగఁ.

తొ. హరిహరులకు పైరుధ్యము లే దని • స్థిరపఱుచుటకో
యనఁగఁ

హరిహరాలయము లొక్కతావుననే • యచట నుండెఁ
గనుఁగొనఁగఁ

తొ. ఆరటాకమును నావటభూజము • నందముగాఁ
గనుపించుఁ

జేతోమోదము నొసఁగి పాంథులకు • శీఘ్రమె శ్రీమ
వారించుఁ.

తొ. రాజస రేంనుఁడు ద్రవ్యించిన ని • ర్మనలిలపుగూపముఁ
ఁగివారలకు నన్యులకును గను • నుపయుక్తం బగుసుముఁ

తొ. అచటనుండి రద్దంకివారు నా • నాటువేలవారు
సుచక్రితుఁడు పట్టాభిరామాఁ డను • సుజనహితుఁడు
దనరారు.

తొ. అఁడు కొండమాం బనునామెను ని • ల్లాలుగాఁ
గలుగువాఁడు

అతిశిష్టాచారంబున సత్పుల • నాదరించువాఁడు.

కమాచిరాగము—ఆదితాళము.

ప॥ భవం బాందె నాచోట, (ఘనప్రా)

అ॥ ప॥ భవం బాంధులకు ధృవంబు సేయఁగ ॥భ॥

చ॥ భువి వితంతుల యపూర్వశోకము దివి జొరఁగ విన లేక
దేవతానతులు గన లేక యది నివారించి స్త్రీలొక
మున కవంద్యసుగుణానీక మను భవంబుననుఁ బ్రత్యేక
ముగ నివేదించుమనిదిన్ వినించిన నవాంధ్రశిశు వన॥భ॥
భరింపఁ జాలను శిశునిహంత్రులను భరింపలే నని భూమి
యావిరించితో యోసామి నిన్ గురించి యిదె ప్రణమామి!
యేమిటించియుండఁగ నేమి కనికరించు సత్పథగామి!
యన విరించి యందుల కేమి? యవ

తరించు నొకసతి భయ మేమి? యన॥ భ॥ ౨

పరాత్పరుం డీతెలుంగుదేశపు దురాచారముం గాంచి
ముక పరాకుసేయుట మంచి గా దురా యనుచు మది
నెంచి హై సరే నేను జనుదెంచి యది నిరాకరించెద
మించి త్వరన్ ర మ్మనిన గిరీశసుత యన॥ భ॥

తొ. అమ్మలు నక్కలు నందఱు జూచి గుమ్మడిపండే యనిరి
సమ్మద మొదవఁగఁ దమదమపనులకు సత్వరమ్ముగాఁజనిరి;
నే. గీ. ఆమెవర్ధిల్లి యాంధ్రులం • దగ్గగణ్య
మైసస్థానంబునంచున • సధివసించి
మించు సత్కీర్తిచే దిశల్ • ముంచు సనుచుఁ
దలంప లే రైరి భావిఁ • రంపఁ దరమే

తొ. ఆముఖ వైఖరి ఆనయనంబులు ♦ నాయవయవసౌఖ్యము

ఆమూద్ధనగవు లాకదలికయును ♦ నదృష్టచిహ్నాలె ధృవము.

తొ. అని యానాఁడాబోకులందఱునుఁ ♦ గొనియాడినయామాట

ఘనం బైనయాశీర్వచనం బై క ♦ లిగె ఫలము నానాట.

తొ. బుగ్గలు నులుమఁగ నుగ్గుచు చావుచుఁ ♦ బారలపారలఁ

గ్రక్కుచును

దిగ్గువలేచుచు మఱలం బడుచును ♦ దెలివిమీఱ నవ్వుచును.

తొ. ఉయ్యెలలోపల నుంచి పాడఁగా ♦ నుత్సాహముతో వినును

పయ్యెడఁ బట్టుచుఁ బ్రాకులాడుచును ♦ బాలిమృతమని

యనును.

తే. గీ. అకట యిటువంటిశైశవం ♦ బైనఁ గాని

జఱుగకయ మున్న జమ్మఁ జెంత ♦ సాహసుండొ

తల్లి నెడఁబాపె మొహినీల ♦ తల్లి కకట !

వానిపు ట్రేమిమునిఁగెనో ♦ కానరాదు.

—అసావేరిరాగము—మిశ్రగతి—

ప॥ జపని లేకపోయెఁ గా మనచిట్టితల్లికి॥ జ॥

అ॥ ప॥ ఘనసేవ కై భూలోకమున కరుదెంచిన॥ జ॥

చ॥ పనిఁగొని యెంద తెన్ని పాట్లఁ బెంచినఁ గాని

జపని పోషణమునకు సాటి యానె భువిన॥ జ॥

౨ కంటికి రెప్ప యై కాచు చుండుచు సదా

అంటి యుండి భూమికంటె నోర్పును జూపు॥ జ॥

3 అక్కనఁ జేర్చి ముద్దాడి పేమముమీఱఁ

జెక్కిలిఁ గొట్టుచు శిరమును మూర్ఛింను॥ జ॥

తొ. తల్లినిబోలినదింకొక తెద్దియుఁధరణిలోపలన్ లేదుకదా?

తల్లి లేనిపిల్లలన్న నందఱుఁదయతోఁ జూచుటకలదుకదా?

తొ. తల్లిలేనితండ్రి యెట్టులుండునో ఁ తజ్జుల కది విశేషంబు

తల్లి లేనిచోఁ దండ్రియు లేడనితలఁతురు జనులునిజంబు.

తే. గీ. అంతఁ జింతించి బిడ్డ మే ఁ న త్ర మేన

మామ లిద్దఱుఁ గన్న కొ ఁ మా రై యనుచు

నంచి పెంచంగఁ దొడఁగి ర ఁ హీనమతిని

దమకు బిడ్డలు లే రన్న ఁ తలఁపు దొలఁగ.

తొ. కన్న కొమారితకంఠె నధిక మా ఁ గారాబమ్మునఁ బెనిచి

పెన్నప్పమువలెనుండి యున్నదనఁబ్రിയము బడికిం బనిచి.

తే. గీ. ఈప్లితార్థంబులం దెచ్చి ఁ యిచ్చినారు

మంచిమాటలఁ జదువు చె ఁ ప్పించినారు

తెలివితేటలు గలుగంగఁ ఁ దిద్దినారు

అడపిలకుఁ జదు పెందు ఁ కనక వారు.

తొ. అలవేయేండ్లకు నెన్నవయే డని ఁ కలజనులందఱు నాడ

పరమేశ్వరకృపవలనన్ గన్యకు ఁ వచ్చె దొమ్మిదవయేడు.

తొ. తల్లి లేనిపిల్ల దీని కికటా! ఁ తగినభర్తఁ దేఁ గలమా!

ఉల్లంబాప్పదుసామాన్యనిగనఁచొనరఁగ వెదుకంగలమా!

తొ. అనుచు దంపతులూ యిష్టదైవముల ఁ సతిభక్తినిబ్రార్థించి

ఘనకందుకూరివంశజుఁ డుండుటఁమనం బలరగహియించి

వ. పరస్పరావలోకనసంభాషణాది సముచిత గౌరవం
బులు జటిగిన పిదప,

తే. గీ. గురుముఖంబునఁ బెండిలిఁ ♦ గురురుపటిచి

విందు నొనరించి కడు గౌర ♦ వించి మఱియుఁ

దఱి ర మ్మృతెల్పి య ♦ తాహపడుచుఁ

బెండ్లి పెద్దలు దద్దయుఁ ♦ వినయమొప్పు.

తొ. తథాస్తుతథాస్తు తథా స్తటం చాశ్చతినోకపంచాంగమును

ముదం బలరఁగాఁ గనుగొని రం దొక ♦ ముఖ్య మౌ ము

హూర్తమును.

తొ. అది పదునెనిమిదివందలయరువది ♦ పై నొకసంవత్సరము

ఇదిహూణశకంబుననై యొప్పును ♦ ఇతరముకుదురదుతిరము.

వ. ఒక్కసుముహూర్తమున వధువును బెండ్లికొమా
ర్తంజేసి ముద్దుముచ్చటలం జఱిపి నవీనదుకూలాభరణాదుల
గౌరవించి యలంకరించి పసపుఁ గొట్టి పాటలం బొడిసువాసినీ
మను లందఱుం దల్లి లేనిలోటు గాన గాకుండ హృదయపూ
ర్వకమున నాశీర్వాదించి యాదరించి తమతమనిలయములకుం
జన నాచూడవనాట మహావైభవమున రాజమందిరమునుండి
తఱిలివచ్చిన శ్రీ పంతులవారికి వేదమంత్రపూర్వకముగ వివిధ
వాద్యవిశేషంబులు భూనభోంతరాశంబులు మాణుమోయ
బ్రాహ్మణాశీర్వాదంబులు సెలంగ గణికలు సర్తసము సేయ
ధర్మప్రతీసమేతమున నాపె మేనమామ సాలంకృతకన్యా
దానం బొనరించి పరిణయముఁ గావించె.

హిందుస్థానిభై రవి—చతురశ్రగతి.

ప॥ ఆపెండిలి నెన్నదరమా॥

అ॥ ప॥ ఆపదజ్ఞున కైన నాదిశేషున కైన॥ ఆ॥

౧ చ॥ ఆపందిరి ముస్తాబుతీరు నా బాపలమంతాలసారు
నాపుణ్య నారులబారుమే లీ పతిదగుననువారు॥ ఆ॥

౨ వారనారులమేలైనపాటలు శృంగారరసమొప్పు నాటలునభ
వారిసరసంపుమాటలు ఏపారు యువకుల యూగులాటలు॥

౩ పెద్దపాగాలనన్నాయగాళ్లు విదైనార్జించిన డోలుగాళ్ళు
నద్దిరా యనదగు తాసజోళ్ళుః త్వుద్దండమారామడోళ్ళు

౫౦॥ ఆ॥

తే. గీ. ఈమజో కైన పెండ్లిండ్లఁ ♦ జూడఁ దగును

గాన నీపెండ్లి నంద టుఁ ♦ చి సంత

సించి దీవించి మఱిఁజను ♦ దెంచువారు

లోక మద్దమె యనుమాట ♦ రూఢిరూఢి.

తా. లోకసమృద్ధిం బగునాపెండిలి ♦ లోకమునకు సుఖదమ్ము

గాకయుండునే యాచంద్రార్కముఁగలుగఁజేసెనుశుభమ్ము.

ప. శుక్లపక్షపాకరరేఖయుంజోలె దినదినప్రవర్ధమా

నయై సహజసౌందర్యమునకుఁ దోడు సంప్రాప్తయావనభా

గ్యమ్మున ద్విగుణీకృతలావణ్య యై కలకలలాడునెమ్మొగ

మ్ముచు మృదుమధురంబు లైన పలుకులం గలిగి యుత్తమస్త్రీ

లక్షణంబుల నొప్పి చక్కనిచాలో నేరికిం దీసిపోవక మఱియు

శవాసి మించుచుఁ దోడిచెలిక తెలయం దీడు లేనితెలివితేటలం

గలిగి గృహకృత్యములను విద్యావిశేషమునను గదలికం గలిగి
మెలంగుచుండె నంతట.

తొ. ఒకనుముహూర్తంబొరసియిరువుర ♦ నొక్కటిగాఁజేసి
నకలవిధంబులబంధుమిత్రుల ♦ బ్ర ♦ శస్త్రశౌరవముజేసి.

తొ. పతిమాటకుజవదాటకెప్పుడును ♦ బరాకుఁజెందకుమినుము
పతితోడుతఁగలసి మెలసియుండుము ♦ పాతివ్రత్యముఁగనుము.

తొ. బెంగనుగుంగకయుండఁగదమ్మ ♦ పెంచినప్రేమమునెంచి
మంగళవత్తివై యుభయకులములకు ♦ మహితయశజెంచి.

తొ. అనియోదారిచి యటుపిమ్మట మనఁజూంధ్రకవీంద్రుని
జూచి

వినయంబున నిట్టులనియె వెన్నెటి ♦ వేగటరత్నములేచి.

తొ. అటచేతిలోనినిమ్మపండుఁబలెనే ♦ యీదరించిపెందితిని
ఎఱుఁగదు గడుసుందన మేమియునిది ♦ యేలుభూ దయా
మతిని.

తొ. తల్లి లేనిపిల్లయన్నమాటను ♦ దప్పకుండనెదనుచి
చల్లనిచూపుల జూచుకొనుము వర ♦ సాన్నిధ్యముచు మ
దఁదలచి.

తే. గీ. అనుచుఁ దొలుసారెఁ బంపించి ♦ రప్పు డామె
గన్నకొమరితకంటె న ♦ శౌరవముగఁ
బసపుఁగూంక మనూతన ♦ పనమఁను
మంచిమంచము నితరసా ♦ మగినిచ్చి.

తొ. తలలో నాలుకఁబలెనే తనయ ♦ త్తవారియింటను గలసి
మెలసిసాటివారిలోననయమున ♦ మించుటప్రజలకుఁదెలిసి.

తే. గీ. అమృతమణిపూసరాజ్యల ♦ శ్చమృత యనెడి
మాట యింటింట తోకంటి ♦ పాట యయ్యెఁ
బాపపుణ్యంబులను దెల్పు ♦ భారమెల్లఁ
బ్రజల దనుమాట సర్వదా ♦ నిజము నిజము.

తొ. అప్పటికప్పుడెవంతులవార ♦ లాంధ్రభాషలోఁగవితఁ
జెప్పటఁబ్రారంభించినవారఁట ♦ చిరకాలసుకృతఫలిత.

తొ. ముననయ్యా రే! యని పండితుల ♦ బుద్ధివిశేషముఁజూపి
మనవారందఱుఁ బొగడునట్లుగా ♦ మధురపదముల్లందాపి
వ. ఇది యిటు లుండ నప్పటిదేశస్థితి యెట్లున్న దన?

సీ. బాలికలకు విద్య ♦ పనికి రా దని మాన
పత్రికలకు వ్రాయుఁ ♦ బండితాలి

యధికారిధర్మము ♦ చదవబెదరు లేక

లంచముల్ గ్రహించును ♦ లాక్ష్యచయము

నొకవేశ్య నైనను ♦ నుంచకుండినఁ బేరు

రామ రా దనున్యాయ ♦ నాదివితతి

ధనము లాగెడుకుతం ♦ త్రము లవలంబించి

ప్రజల పైఁ బడుభూత ♦ వైద్యగణము.

తే. గీ. గర్భవతులను శిశుహత్య ♦ కారణంబు లగు

విధవలను గల్గి లవ మైన ♦ వెఱపు లేక

కాదు కా దనువారలఁ ♦ గానరాక

యెటుల నుండంగ వలయునో ♦ యెటుల నుండె.

తొ. అట్టిస్థితిం గని మసకవీందుగఁ డహో యని విచార మంది
దిట్టరియై తనయభిప్రాయములఁ ♦ దెల్పుశ్చయతఁజెంది.

తొ. నడుముఁగట్టి యుద్ధభూమిలోపల ♦ నడుగిడిగిరివలెనిలిచెన్
వడివడి శత్రువులెందఱు దనపైఁ ♦ బడినను జడియక

పెలుచన్

తొ. వివేకవర్ధనీపత్రికాస్త్రమును ♦ విడుచును నెలకొకసారి
వివాదపక్షులు మూర్ఖునొందఁగా ♦ వింతసంగతులనేరి.

తే. గీ. కడచె నీయుద్ధ మొకకొంత ♦ కాల మిట్లు
ఘర్షణంబునఁ బ్రజలు మే ♦ ల్కాంచునట్లు
చేత లేనట్టి యీవట్టి ♦ వ్రాతవలన
ఫలము లే దని తానొక్క ♦ ప్రతిపఁ బూనె.

తొ. అదియెవితంతువాద్యాహవిషయమనియనవలెనెయెల్లరకున్
విదితమై జగత్సిద్ధమైనది ♦ వింతయేమి నేఁబలుకన్.

తొ. ఆనంస్కారము సంఘములోపల ♦ నాచరణకుఁ బురికొ
లుపన్,

వ్యాసముద్రవిరచించి లనమవ ♦ న్యాసములు నలుపన్.

కన్నడ—చతురశ్రగతి.

ప॥ ఆకర్షింపఁగాఁబడిరి యనేకు లందలిసత్యముఁ గనుఁగొని॥ఆ॥

అ॥ ప॥ ఏకరత్రము నెఱుఁగనిపసికూనల కెంతకాల మిటు గొం
తుగోత లన॥ ఆ॥

చ. లోకజ్ఞానం బొకకొంచెము రాకమున్నె కేవలము నవివేక
వివాహములను దయలేకచేయఁ బతులు వోవఁగ శోక

మును జెంది వయఃపరిపాకమున మనసు నిబ్బగాలేక
వ్యభిచారముఁ జేసి యనేకబాధలఁబడు లే లనంగ
మాటరాక యుక్తిలేక॥ ఆ॥

ఉ. అంతట నాంధ్రదేశేశ్వరుఁడు * మహాత్ములుగొందఱు పండ్లఁ
గీటి మే

లెంతటివితవుటై మన * కీగతి వచ్చెనె నేటి కన్ను న
త్యంతమహాగ్రహాగ్రు లయి * యాటడి వెట్టుచుఁ జాలఁ
దిట్టుచున్

బంతముఁబూని రీకృషినిభగ్నముసేయఁగ గుంపుగుంపులై.
తొ. మార్కండేయాలయమ్మునకు మేఁమఱుగుఁడెంచుచున్నాము
కోర్కెదీర వాదించగ నచటికిఁ * గూడుచు నున్నాము
తొ. రండురండు మీవాదమునిల్పఁగ * రం డాదిశక్తిక త్వరగఁ
నిండునభను దేలఁగవలె నందలి * నిజం బేమొ పఱగఁ.

ఉ. వచ్చిరి రాజమందిరసభాపతులు * మఱిబండితోత్తముల్
వచ్చిరి న్యాయవాదులును * వర్తకులు గులవృద్ధులందఱు
వచ్చిరి దుండగీడులును * వచ్చిరి గొందఱు సర్వసంధులు
వచ్చిరి యబ్బి మేమి? యటు * వంటి మహామతగోష్ఠిఁ
జూడఁగఁ.

తొ. ఉభయపక్షములవారును వాదముఁలొప్పిదముగఁ గావింప
సభలోఁ గొందఱనూయాపరు లై * సాహసించి ప్రహరింప

తొ. తలఁచియుండ నింగ్లీషుచదువు విద్యార్థులెల్ల గ్రహించి
నిలిచిరి ప్రాణము లర్పించుట కై * నిజగురుక్షణ నెంచి.

తొ. భీతిఁ గొల్ప యమదూతలవలెఁ దమఁబాతీలను ధరియించి
యేతటి నెవ్వరు గురువుపైఁ జే * వైతురొ యని తిలకించి.

తే. గీ. కొదమసింగంబులంబలె * గూరుచుండి
యుంట నాదుండగీడులు * గంటఁ జూచి
సాగ దిప్పుడు మనయాట * సాగ దనుచు
మెల్లఁగా జారినా రఁట * తెల్లవోయి.

తొ. అవుడు రాణ్మహేంద్రవరంబంతయు * నట్లుడికినట్లు యు
డికై
యెప్పుడును గల్గినసంక్షోభమా జని * యింఁచె గులగిరులు
వడఁకన్.

శా. ఈకల్లోలమునంతయుఁ వినుచుఁ దా * నింతేనిమాందోళ
ము

లే కుండె మనరాజ్యలక్ష్మీ భళిజాలించెందియో లేక ను
ల్లోకుండొపతిపూన్కిమంచిదనియో * లోకోపయు క్తంబెయిం
నేకీడుం జొరనీడు దైవ మనియో * యేయూత లో నెం
చియో.

తొ. అమ్మా! జనసంక్షోభముఁ గలిగిన * యత్న మ్మిది వల
దనుము

ఎమ్మెయ్యి నేదురాత్ములు నీవిభు * నేమిచేయుదురొ కనుము.

తొ. ఇంతకు మీకేబాలవివంతువు * నేడ్చుచునున్నది లేదు
కదా?

చింతిలనేటికిలోకులకొఱకై * పంతము బూనుటవలనువృధా.

తే. గీ. అనుచుఁ దనవార లెవ రైన • ననిన యపుడు

భర్త కెదురాడ నని నవ్వి • పలుకుఁ గాని

మీఱ లనినది నిజ మని • మిట్టివడుచు

భర్త నెదిరింప దెప్పు డా • పరమసాధ్వీ.

తొ. ధనమిడఁ బై డారామకృష్ణయనుఁధన్యాత్ముని జూపిఁచె

ఘనుఁ డారక్షుఁడెఱుఁగని దెయ్యది • కానుపింప దూ

హించన్.

తొ. భావికార్యశుభసూచనమని యనఁబాతశాల విద్యార్థుల్

తొవఁ ద్రొక్కదుము మేమిదే యనిఁ • కేవలసుసమర్థుల్.

తొ. వివాహాశఁ గలవితంతుకన్యల • వెదకివెదకివేసారి

విరోధముత్రుకు వెనుకందీయక • పెద్దాపురమును జేరి

తొ. అష్టకష్టముల వితంతువుం గన • సర్థరాత్రిమున లేచి

స్పష్టపఱిచి తిమరాక నెటులనో • పల్లకిలోఁ బడవైచి.

తొ. మఱునఱిప్రొద్దున కామె దెచ్చి రఁట • మనరాణ్యునిది

వరము

ఎఱుఁగరు రెండవకంట నెవ్వరును • నేమని చెప్పఁగలము.

చం. ఘనమగుశ్రద్ధయుట్టిపడఁగవృత్తమునన్ వరుఁబట్టిన్వీయమా

ధనమునువెచ్చఁబెట్టి రిపుఁధాటి కభేద్యపుఁసూఁకఁబెట్టి దు

ర్జనములఁగూలనెట్టిప్రజలందఱుఁదిట్టఁగఁగొంగుఁ బట్టి పూ

నిసపని జక్కఁబెట్టె మహానీయులచెంత నజేయుఁడై భళి.

తే. గీ. కత్తిపోటును మించును • గలముపోట

టంచుబుధు లన్నమాట య • ధార్థ మయ్యె

గత్తు లెందఱు దీసినఁ ♦ గాని తుదకుఁ

గలముఁ జేఁబూని యొక్కఁ డై ♦ గెలుచుకతన.

తొ. వీరుల కీశుం డనఁదగు నీతని ♦ ధీరఁదృతినిఁ గనఁగన్

పేరుసార్థముఁ జేసికొనెను దనఁ పెద్దలనుడి నిజ మనఁగన్.

వ. ఇంటఁ బ్రథమవితంతూర్వాహము జరుగునప్పుడు
మన రాజ్యలక్ష్మమ్మ యెట్టిధైర్యమును జూపెనో చూచితిరా?

ఉ. భర్తను దూఱలే దిట వివాహము వల్లని చెప్ప లేదు తా
నార్తినిజెంద లేదు తనయ తను మామఁదలంపలేదుపెన్

గీర్తిని గోరలేదు పర ♦ కీర్తనలన్ విని యుబ్బ లేదు న

ద్వర్తనమన్న నట్టిది క ♦ దా జగతిఁ బదివేలయేండ్లకున్.

తొ పతినిన్ మించినయుత్సాహముతోఁ బట్టుచీర ధరియించెన్

గతసాధ్వసయై యథావిధముగాఁగనన్ ధారవోయించెన్.

తొ. పిమ్మట నూ రేగింపుటుత్సవముఁవెంతగొల్పఁగా జఱుగన్

అమ్మహోత్సవముఁజూడ లేమి జనులందఱుబల్లకివిఱుగన్.

తొ. రాల రువ్వ నధికారులు గడునా ♦ రాభటముతో వారించి

పాలకశక్తినిఁ బ్రకటనఁ జేసిరి ♦ పట్టుదలను వహించి.

తే. గీ. అట్టియాందోళనమయమం ♦ దైనఁ గాని

యయినయుద్వాహ మెట్లయిన ♦ నయ్యె నింక

వాఱుకొం డని పల్లెత్తి ♦ మాటలాడ

దహహ యేమందు మామెధై ♦ వ్యంబుమహిమ.

కమాచిరాగము—చతురశ్రగతి.

ప॥ అనుగుణవతిని వర్ణింపనాతరమా॥

అ॥ ప॥ వీనమైనఁగోపంబు లేదు పతిచేసినపనికిడ్డంబురాదు॥ అ॥

౧ చ. వన్నెఁ దెచ్చెఁ బుట్టినయింటికి మఱి వాసిదెచ్చె మెట్టిన
యింటికి నీయున్నులమిన్నను బోలుభార్యఁ గల
యాతఁడె పుణ్యాత్ము డని రందఱు॥ అ॥

౨ సంతతిలేమికిఁజింతనొందదు వితంతువులనుగన్న కూతులంబలె
నెంతోదయాన్వితమతితోఁజూచును నింతై నవినుఁగుజెంద
దెప్పును॥ అ॥

౩ కులములోన నేమిచిక్కువచ్చునో కలచుచుట్టములేమిచేయ
నెంతునొ

కులస్వామియాంక్షయేమివచ్చునో తలఁపక పతినే నమ్ము
కొనెను॥ అ॥

వ. జే! ఆంధ్రమాతకు జే! ఆంధ్రనాగేనులకు జే!

తొ. ఆవివాహమెప్పుడు జరిగినదో • ఆంధ్రదేశమూనాడె
దేవునికృపనూతనాశయములను • తెరువుదొక్కఁగ నెచుండు.

తొ. ఆతఱిఁబారులు స్వామికినిన్నవ • మంపఁగ వా రదిచూచి
చేతనై నప్రతికలంబంపిరి • శీఘ్రముగాఁ దలయూచి

తే గీ. స్వాములకు నెల్ల స్వామి యా • స్వామిఁ జూచి
యాంక్షపత్రికలకు నాంక్ష • యనుచు లేచి

పట్టువిడువనిపతికిఁ చో • డ్పడుచు నుండె

రాజ్యలక్ష్మమ్మ స్త్రీలోక • రత్న మనఁగ.

తొ. బంధుగులందఱుఁజిక్కుపెట్టునా • బాధకుఁదాళఁగ లేక

కొందఱుముఖ్యులె సాయశ్చిత్తముఁ • గోరుకొనిరి విధిలేక.

తొ. ఒక్కఁడుమాత్రమే యాడితప్ప నని యిండి గౌరవముఁ

దెలిపెన్

జిక్కుల నన్నిటిఁ దృణప్రాయముగఁ జేసి సత్యమును

నిలిపెన్.

తే. గీ. ఆగవత్తాజు నుతియింప యనియకానె

యనుచుఁ బంతులవారె తా యనినయపుడు

నీవయచారిత్ర వటులనే చెప్పినపుడు

పలుక నేర్చునె నావంటి పామరుండు.

వ. ఈమహాశయని గౌరవరా జని పిలువం దగునుగదా?

తొ. అతఁడు హరిశ్చంద్రాదులఁ బోలిన యట్టిమహాత్ముఁడు

ఘనుఁడు

అతిదయాన్వితం డాపద్బాంధవుఁ డనం దగినసజ్జనుఁడు

వ. తన్నుం బ్రోత్సాహపఱచి పలికిన పలువురు

మిత్రులు ధైర్యంబు నిలుపనేరక సంఘసంస్కారదీక్షావిముఖు

లయి ప్రాయశ్చిత్తంబులఁ గావించికొనినచు దాముమాత్ర మా

మాటకుఁ జెవి యొగ్గక ద్విగుణీ కృతోత్సాహమునఁ గార్య

పరతంతు) లయి యుండిరి. అప్పటి కాంధ్రదేశము సంస్కార

పక్షుల కేమైన సాయపడు చున్నదా కటకటా!

సీ. బాలవితంతుల పరితాపమును విని,

నిలువనిచ్చుట కైన నీడ లేదు

తిల్లిదండు)లు లేమి నల్లాడుబిడ్డల,

సుఖనిద్రకైనను జోటు లేదు

జాతీయపద్ధతిః • జదువు నేర్పుకొనంగ,
 ననువైనవిద్యాల • యమ్ము లేదు
 పాఠీనవైద్యప్ర • భావమున్ గ్రహింపుంప,
 ని మైత్రనయొకయాశ్ర • మమ్ము లేదు
 ప్రకృతిశాస్త్రము మాత్ర • భావలో వెలిబుచ్చు,
 వీలైనయొకగ్రంథ • మాల లేదు

తే. గీ. అటుల నున్నదియెప్పటి • కాంధమాత
 వెనుక కొకసారి దృష్టిని • బనుపరయ్య
 యట్టిస్థితియందు సంస్కార • మన్న నెంత
 కష్టమో కష్టతమ మౌనో • స్పష్టపడును.

తే. గీ. పవనః గుంకుము లే కుండ • బ్రహ్మ వ్రాయ
 వానివాతకుఁ బ్రతిగాఁగ • వ్రాసినాడు
 పలుకవచ్చును నూతన • బ్రహ్మ యనుచు
 సంగసాగిరి ప్రజ లెల్ల • నల్ల యైన
 వాణి యనవచ్చు నీతని • రాణి నవావా.

తా. ప్రతికర్షులు నీళ్ళమాయునారినఁ • బాటిపోవబెదరింప
 నతికష్టమున నీళ్ళమోసెదన • పతిప్రతిఁనుజెల్లింప.

తా. కష్టమనక పతితోడనెయుండెను • గన్యధారలన్ వోయు
 చును

ఇష్టమునగర్భవాపమనఁగా • నెంచివితంతలఁబోచుచును

తా. ఇటులనేకమా వివాహములజే • యించెఁ బ్రతికేంద్రుడై
 కుటిలత్వంబనునది యెఱుంగకఋషి • కులస్త్రీల కీడై

తొ. పంతులవా ర్జన్నిదములఁదీసి • బ్రాహ్మతమునంజేరక
బంతగించి వలదనినివారింపదు • పతియిష్టమునుం గోరుక.

తొ. ఆ స్తినెల్ల ధర్మముజేసెనట • అయ్యోవింటివటమ్మ
నా స్తివచనమే నీకుమిగులునట • నాయమాయడుగవమ్మ.

తే. గీ. అనుచుఁ జెలికత్తై లెవరైన • ననిన యపుడు

పరులగష్టము దీర్చుగాఁ • బాటువడెడు

భర్త తనప్రాణసఖి కొక • పట్టెడన్న.

ముంచి యుంచఁడె పోనీయుఁ • డుంచకున్న.

తొ. అని విరాగమును జూపుఁ గాని యా • నాను నాగలే.

మనదు

తనపతిసీవిషయం బై యడుగఁగఁ • ద త్తరపడిచనదు.

తొ. పంతులవా రాదానసమయమున • భార్యమాటనేమతిరా?

యెంతమాత్రమును మఱవ లేదు వ్రా • యించిరి బుధు

తారా?

తొ. యనందగిన మానవేతనమును • సర్వమైన గృహము

ఘనంబుగా నిర్ణయించియుంచిరి • కనుపింప ననుగ్రహము.

తే. గీ. తామె తొలుదొల్ల హరినన్ని • ధానమునను

జేరఁ గల పని యీరీతిఁ • జేయవచ్చు

దిటుగు మాతౌ నటంచును • దెలియ రైరి

యీశ్వరాజ్ఞను దెలియఁగా • నెవరితరము.

తొ. చిరకాలంబీరీతి నిరువురు • స్నేహభావముననుండ

తిరునాతను దామెప్పటివలెఁజని • తమసౌధమనఁబరుండ.

తే. గీ. కడచె రేయెల్ల నాయుషః ♦ కాల మయ్యెఁ
 బ్రార్థనమునకుఁ దరి యయ్యెఁ ♦ బాప మామె
 లేవ లే దయ్యెఁ గతమేమె ♦ లేవకున్కిఁ
 గనఁగ మంచముకడ కేగఁ ♦ గవివరుండు.

తొ. పరుండి లేవనినతిని గనుంగొని ♦ పలుకరించె గడసారి
 పరుండి యున్నది యనియెడుభ్రాంతిని ♦ బరమవృద్ధుఁ
 డొకతూరి.

తొ. మారాడమి గని గాఢసుషుప్తిని ♦ మగ్న యయ్యె నని
 యెంచి

చాలవఱకు వేచియుండి లేచెను ♦ జాడ లేమిని గ్రహించి.

తొ. కదల్చిచూడఁగఁ జేయివై వఁగాఁ ♦ గలువకాడవలెనుండ
 నిద్రేమియని నడువంగాల్లాడక ♦ యెట్టెటా సాధమునుండి.

తే. గీ. దిగువకుఁ దిగి యీస్థితి ♦ దెలిపి వేగ
 వై ద్యునిం దోడితె మృతి ♦ సంపదగాన
 మందుబుడ్లను గొనివచ్చె ♦ మాటలోన
 కాని యుపయోగపడుస్థితి ♦ గడచిపోయె.

తొ. అతఁడు పరీక్షనుజేసిచూచి యు ♦ య్యయ్యోయనిచింతించి
 యతులదుఃఖదం బగునామాటను ♦ ననలేకయె వివరించి.

తే. గీ. పలుక పిన లేక పంతుల ♦ వారలవుడు
 యీశ్వరా! యెంతపనిజేసి ♦ లే యటంచు
 క్షణములోపల మేటివృక్షముక్షుమాడ్కి
 నేల కొఱిగిరి దుఃఖాన ♦ నిలువ లేక.

తొ. ఎట్టకేలకాపరమేశుని దయ • నెట్టెటా మెల్లంగలేచి
గట్టిజేసికొని మనమును సెజ్జను • గల క శేబరమఁ

జూచి.

తొ పట్టణమునఁ గలమహాజనుల కీ • వార్తఁ దెలిపిరమ్మనఁగ
నెట్టెయొనర్చిరి కొందఱాతఱిని • నందఱు శివశివ యనఁగ
తొ. అప్పటినుండియుఁ దోటకడకు జను • లందఱు రామొద
లిడిరి

చెప్పశక్యమా! వివిధమతిమ్ముల • స్త్రీపురుషులు గిలఁబడిరి.

నీ. గర్భవాసముకంటె • గారాబమునఁ బెంచె,

నీయమ్మ మమ్మని • యేడ్చువారు

కళ దొలంగఁగ లేదు • కంటిరే? యనుచును

గన్నీటిధారలఁ • గార్చువారు

సక్కో మాటాడ • వా యింక మాతోడ,

మంచియే యనుచుఁ కిం • తించువారు

తలపూవు వలువయు • నలుగక తొలఁగక,

భాసిల్లు ననుచును • వగచువారు

తే. గీ. లెక్క లే కుండ నిండిరి • లివ్తలొన

నామె పావనసుచరిత్ర • యాటఁ జేసి

పనుల విడనాడి మతముల • పట్టు వీడి

దేశబాంధవఁ గా నెంచి • దివ్యమతిని.

ఓనత్యస్వరూపా! నిత్యపదీపా! స్తుత్యప్రతాపా! జగజ్జే

గీయమీన మైననీశ క్తి యనంతము. పృథ్వా! నీవు కాలము

ననునరించి మార్పులను గలుగఁజేసి ధర్మసంస్థాపనార్థ మై
మాకు మహాపురుషులను సాధ్వీమతిల్లులనుఁ బ్రసాదింపుచుం
దువు. నీవాత్సల్యము వర్ధనాతీతము. నీకరుణ మహాసాగరము
ప్రభూ! నీరాజరికమునం దనంతకోటిబ్రహ్మాండము లున్నవి.
అందు భారతదేశాంతర్భాగమున నాంధ్రరాష్ట్రమున బాల
వితంతువులదుస్స్థితిని జూచి జూచి గొని యందుల కొకతరణో
సాయమును జూపుట కై యొకమహాపురుషునితోఁబా టి
యనును మాకుఁ బ్రసాదించితివి. ఈపె నీనియమము ననున
రించి దివ్యసేవ యొనరించి మములను విడిచి మఱల మిమ్ము
జేరినది. కావున ప్రభూ! పవిత్ర మైనయీమెయాత్మకు శాం
తిని దయసేయుము. శాంతిని దయసేయుము.

ఓమ్ శాంతి శాంతి శాంతిః.

వ. ఈశీశిని.

తొ. ఆచంద్రశ్రమమందుఁ బౌర్ణమాసము • యథావిధిని

జరగించి

యానాటిరేయియేడుగంటలకు • నాయాపనులముగించి.

వ. చిన్నవోయినవదనంబుల నెవరినదనంబులకు వా
రరుగుడెంచిరి.

తే. గీ. చంద్రకళ లేనిరాత్రి • చందమునను

రాజహంసి లేనట్టిన • రస్సుమాడ్కిఁ

శారి లేనట్టిమేటిపం • జరముభాతిఁ

గాఁబడె దోట తేజోవి • హీన మగుచు.

తొ. పట్టణమంతయు నెచ్చటఁజూచినఁ ♦ బరమసాధ్వీయను
మాట

పుట్టివిచారము ప్రాకిపోయెత్త్రీ ♦ పురుషజనావళినోట.

తొ. చాలునట్టి మేలయినజీవనము ♦ జామెచాలుభువిలోన
వేలకొలఁదివత్సరములుబ్రదికిన ♦ నేలానుక్యతవిహీన.

కమాచి—చతురశ్రగతి.

ప॥ ధన్యురా లనఁబడియెన్, ఆ మాన్యచరితబహు ॥ధ॥

అ॥ప॥ అన్యదై వముల వేడలేదు పతి నహర్నిశమును వీడ
లేదు ॥ధ॥

ప॥ ౧ సర్వబంధులవిడిచిపతికిఁగడు సాయముఁ జేయుచుఁదోడి
వారలలో గర్వమునొకలేశంబునుజెందక, కాంతాకుల
తిలకంబననొప్పెను ॥ధ॥

౨ పతికిముందుగాఁదనుఁ గొంపొమ్మని భగవంతునిబ్రార్థిం
చినదట యా పతిభక్తురాలిమాటకులోఁబడి పరమా
త్ముండటులే యొసరించెను ॥ధ॥

౩ అనుపమానమగు సేవఁజేసి మనయాధనతుల కెంతో
వన్నెఁదెచ్చెను తనువనిత్యమని భర్తమెనతమని దైవ
ముఖముఁజూచి ఫలముఁగోరక ॥ధ॥

౪ కలకలలాడెడు నెమ్మొగముతో నలలక్ష్మీయొయిట్టుల
వచ్చినదనఁ బలుపురుషులవిధములఁ బాగడంగా నలలిత
గతిజీవయాత్రఁ గడపెను ॥ధ॥

తొ. ప్రాణవరూపమై పూవుఁదోటలో ♦ పలఁగిలదాయిల్లాలు
 అణుమాత్రము నందియములేదు జను ♦ లందఱుఁగనుఁ
 గొనవీలు.

సీ. పనులయందును దాసి ♦ వ్యవహారమున మంత్రీ
 రూపంబునను లక్ష్మీ ♦ యోషిక భువి .
 యాదరమున దల్లి ♦ యలపాన్పునను రంభ
 యని పెద్ద లాడిన ♦ యాఱుగుణము
 లనుధర్మవత్సినా ♦ ఘనకీర్తి గడియించి
 యాయాసమును జెంద ♦ నట్టిరీతిఁ
 బువ్వలరథ మట్లఁ ♦ జోయెస్వర్గానఁ
 దనజాతినతులకుఁ ♦ దారిఁ జూపి

తే. గీ. యాంధ్రులకునెల్ల శౌరవం ♦ బమరఁ జేసి
 సర్వమతములవారల ♦ సానుభూతి
 కర్త యై పూత మైనట్టి ♦ యాత్రజేసె
 బూజ్యరా లామె లోకసం ♦ పూజ్యరాలు.

తే. గీ. ఎంతచెప్పినఁ దీర దా ♦ యింతిచరిత
 మొకటిరెండాడి యిఁకమీఁద ♦ నూఱుకుందు
 నామె యాంధ్రులపాలిటి ♦ కామధేను
 వామె జోలిననారీల ♦ లామె లేదు.
 వ. జే ! ఆంధ్రమాతకు జే ! జే ! యాంధ్రజాతికి జే !

సీ. ఉదయాస్తమయముల ♦ నొనరంగభగవంతుఁ
 బ్రార్థింపుచుండెదా ♦ శక్తురాలు

పతిపాదసేవయే • భాగ్య మృదుచుఁ దెల్పు,
 మార్గ దర్శినియైన • మాన్యురాలు
 సంగీతసాహిత్య • సత్కవిత్వముల,
 వాసిఁ గన్నటిఁ • ద్వాంసురాలు

ప్రీతిలలఁ బ్రార్థనఁ • జయసాజంబుఁ,
 దనరంగ నిల్విన • ధన్యురాలు

తే. గీ. రాజ్యలక్ష్మీవ్రత మాయాంధ్రీ • రాజ్యలక్ష్మీ
 మనుచుఁ జెప్పంగఁ దగిలెట్టి • యతివమున్న
 యట్టియిల్లాలు చిరకాల • మాంధ్రీజనుల
 కేలదక్కను నాయపు • చాలనపుడు.

జంఘూటిరాగము—ఏక తాళము

౧. జయజయహారతి జయమాంధ్రీభారతీ
 జయమహితమతీ జయశోభనాకృతీ.

౨ జయమంగళమని సతతమునిన్ గని

నయమునభయమున నతియొసరింతుము ||జ||

౩ జయముమాప్రభువునకు జయముమాప్రజావళికి

జయముకవీంద్రులకు జయమువిద్యార్థులకు ||జ||

చ. జయమగురావువంశవరఁడందుఁ గున్ మహానీరుదాతకున్

జయ మగు పీఠికాపురికి • సత్కవిపండితగాయకాళికిన్

జయ మగు నెల్లసాధులకు • సజ్జనకోటికి సర్వభంగులన్

జయ మగు లోకు లందఱకు • సర్వనియంతయనుగ్రహం

బునన్

సీ. బాల్యవివాహాదు మృద్ధతుల్ దొలగింప,

స్త్రీలు సాహాయ్యముల్ • సేయవలయు
యువతీవివాహముల్ • దివిరిసంస్థాపింప,

స్త్రీలు సాహాయ్యముల్ సేయవలయు
నన్యదేశముల్ కడిగి వివస్యనునేర్వ,

స్త్రీలు సాహాయ్యముల్ • సేయవలయు
రణరంగమున కేగి • రాజభక్తిని జూప

స్త్రీలు సాహాయ్యముల్ • సేయవలయు

తే. గీ. బురుషవరులకు మీయూరి • దొరకకున్న

ధైర్య ముండదు కాంతామ • లెల్లులార

యీమ జీవితమునుమీఱి • లెంచి చదివి

భర్త కేరీతి దోడ్పడ • వలెనొ కనుడి.

ఓసులత్సల్.

గ. ఇది శ్రీకృష్ణవిడివంశపయః పారావార రాకానుభాకర

శరభరాజ్యంత్ర పౌత్రరాజన్నమంత్ర పుత్ర

బుధవిధేయ శేషవేంకటకాశీవతి నామ

ధేయ ప్రణీతము.

ఈదినమున నేను దీనిని విని యానందించినాడను.

ది 27-1-18.

కందుకూరి వీరేశలింగము.

ప్రకట

గజేంద్రమోక్షము (హరికథ). రు. 0—4—6

శివ నవనక్షత్రముల (దండకము కీర్తనలు } 0—2—0
సహితము)

శ్రీయాళ రాజచరిత్రము (హరికథ). 0—2—6

శ్రీరాజ్యలక్ష్మీవిలాసము (పరిసరకథ). 0—4—0

ఇవి పరిమళవారలు యిదిగవ “యహిను” నకు నాగిన బడయఁ
గలను. (పోస్తుఖమ్మల కొనుగార భరించవలెను.)

శ్రీవిష్ణు శేషవేంకటకాశీపతి,

కపిలేశ్వరపురము.

(గోదావరిజిల్లా.)

10424

